

Ramon Reig, compromès amb la cultura

Eduard Puig

El pintor Ramon Reig va ser, sense cap mena de dubte, uns dels intèrprets més delicats i fidels del paisatge de la plana empordanesa i del seu cel diàfan i inacabable. Els racons humits i tendres, els arenys de la Muga i el Manol, els marges del terraprim, les marines lluminoses de Cadaqués, Roses o Tossa de Mar no tenien secrets per a la seva paleta, esdevenien excel·les quan havien passat per l'afuada sensibilitat de l'artista. Ningú com Reig va saber interpretar l'Empordà immediat i proper amb la perfecció i pulcritud amb què ell ho va fer.

Empordanès militant

Mirant qualsevol de les seves obres –aquarel·les o olis– no es pot negar que Ramon Reig era un empordanès militant i convençut, amant apassionat de la seva terra. Però tot el que era passió pel paisatge, tot el que era sensualitat i febre creativa en l'artista, era contenció i serenitat en la persona. L'home Ramon Reig era exactament la contrainatge de l'empordanès arrauxat, genialoi-de, desmesurat o de l'artista bohemí i exuberant. La tramuntana empordanesa, a Reig l'havia tocat el just per netejar-li el cel i aclarir-li la mirada.

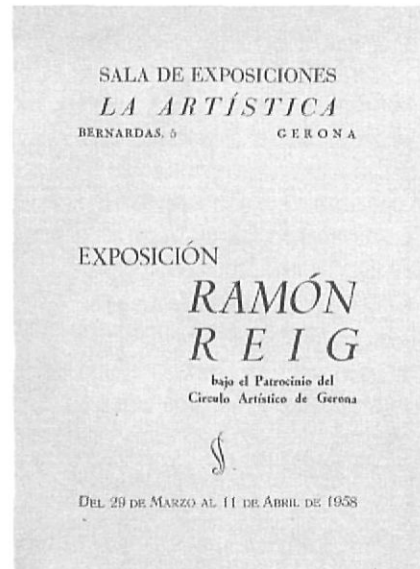
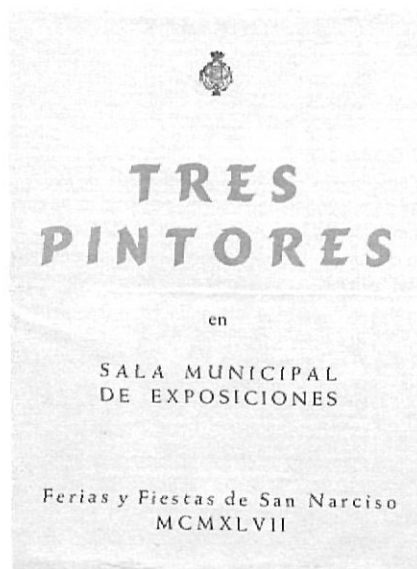
Ramon Reig va viure intensament el seu art i el va viure amb entusiasme, sentiment que feia compatible amb l'equilibri i la calma que el definien com a persona. Era un artista de cap a peus que quasi mai actuava d'artista ni es deixava portar pel

rampell. Era vehement i seriós alhora, efusiu i simpàtic, irònic i amb agut sentit de l'humor, com ho demostren els seus innumbrables «ninots» de circumstàncies. Però a més, tenia una virtut que ha caracteritzat els grans intel·lectuals de sempre: posseïa una curiositat universal, desperta i constant. Cap manifestació de l'esperit no escapava del seu interès i això va fer que fos present, gairebé omnipresent es podria dir, en la vida cultural figuerenca i empordanesa dels anys 40 i 50, a la qual va aportar tot el seu bagatge de coneixements –que era abundós i sòlid– i un incontestable sentit comú.

Impulsor d'iniciatives

Si l'artista va llegar una obra considerable, l'home va deixar empremta de la seva inquietud cultural en diverses entitats ciutadanes i comarcals en una època especialment adversa al foment d'activitats artístiques o intel·lectuals. Cal fer esment, per als qui no ho varen viure, que els primers anys quaranta del segle passat, ni per situació política ni per condicions econòmiques i socials eren terreny fàcil per practicar activitats culturals que molts consideraven frívols. Reig va ser dels pocs que, a contracorrent, ho van intentar.

Per la seva condició de pintor, però també per la inquietud que el caracteritzava, va impulsar la creació del primer museu que hi hagué a Figueres. Museu modest si voleu, inicialment

sense local propi, dotat amb fons diversos de pintura, principalment aquarel·les, i alguns dipòsits aconseguits per relació d'amistat en l'època que Reig el va dirigir, obres que varen ser, en definitiva, l'embrió del que, passats els anys, seria el que és el Museu de l'Empordà actual que, encara que eclipsat per l'esclat dalinià, cal valorar justament per la seva dignitat i contingut.

Promotor de la música

Ramon Reig sovint havia manifestat la seva vocació musical, només materialitzada com a melòman expert, de sòlida formació i gust exquisit. A l'època a la qual ens referim no era fàcil conrear l'afecció a la música a Figueres perquè no existia cap entitat musical pública ni privada que es dediqués a l'organització regular de concerts. Reig i un grup d'amics –resistents de la cultura, podríem dir-ne– varen començar a reunir-se setmanalment per escoltar discs de música o bé per fer-ne en directe, ja que alguns d'ells tocaven algun instrument. Aquestes tertúlies musicals iniciades el 1945 varen durar gairebé 20 anys, pràcticament fins a la progressiva desaparició dels seus components.

D'aquell grup dels «concerts íntims» en va néixer l'Associació de Música de Figueres al començament dels anys 50, amb un memorable recital d'Alfred Cortot, esdeveniment que va significar la represa, amb continuïtat, de les temporades de concerts a la ciutat. Figueres no havia tingut cap associació musical des que va desaparèixer el 1939, o probablement abans, la Societat de Concerts, fundada l'any 1917, que organitzava les seves activitats al saló de descans del Teatre Principal i de la qual Reig era soci actiu.

Reig va viure la música intensament, va compartir l'afecció amb uns pocs escollits, però contribuï a estendre el gust per l'art musical entès com una manifestació sublim de l'esperit. Va escriure sobre música i músics –les pàgines de la *Revista de Girona* de l'època, entre altres, en són testimoni– que el revelaven com un degustador exquisit de les interpretacions musicals i un sòlid coneixedor de la música culta.

Defensor del patrimoni

Amb estudis d'arquitecte, expert en història de l'art i sòlida formació artística, professor i acadèmic, la seva actuació en la tutela del patrimoni artístic empordanès era obligada. Tot i que a l'època de la qual parlem existia molta menys sensibilitat social respecte a la qüestió de protecció del patrimoni, uns pocs esperits sensibles es varen preocupar –i molt– de vetllar pels monuments especialment castigats pel temps i la incúria. És així que trobem un Reig entusiasta en el primer patronat de Santa Maria de Vilabertran, poble i monument amb el qual el pintor tenia íntims lligams familiars. Aquest patronat, que estava format junt amb Ramon Reig per una sèrie de persones amb aquella mena de sensibilitat a què al·ludíem, va dur a terme una importantíssima obra de restauració i consolidació del conjunt vilabertranenc, molt malmès per manca d'atenció i recursos, i encara més per la recent revolució i guerra civil.

Però si Vilabertran va merèixer el seu interès preferent, també Reig va formar part activa de la Comissió Provincial de Monuments i del Patronat de Sant Pere de Rodes. El seu coneixement sobre art antic i sobre arquitectura foren molt valuosos per a les tasques de la comissió, així com la seva estreta relació amb personatges com Pelaio Martínez, Joan Subias i Miquel Oliva, noms que cal no oblidar quan parlem de protecció del patrimoni a les comarques gironines.

Quan a mitjan anys cinquanta sorgí la iniciativa de crear l'Institut d'Estudis Empordanesos com a entitat culta dedicada a l'estudi i a la publicació de treballs de recerca històrica, arqueològica o literària sobre la comarca, Reig era a primera fila amb el seu bon sentit habitual, participà en la primera junta rectora i dibuixà, recreà, la imatge de l'Asclepi emporità, que fins als nostres dies és distintiu de l'entitat.

Dinamitzador cultural

Tractar Ramon Reig d'agitador o activista cultural no sé si s'adiu amb el temperament del personatge, encara que sospito que no,

Carrer de Tossa,
de Ramon Reig, 1949.

potser per la modernitat dels conceptes. Tal vegada animador seria l'adjectiu més escaient, encara que amb aquesta paraula sempre em fa l'afecte de veure-hi al darrere una rialleta orquestra de festa major. Potser dinamitzador?

*Sigui quin sigui el mot just –el concepte queda prou clar– el cert és que Ramon Reig, pintor i professor de dibuix i pintura, a més de les entitats referides participà també a l'Escola d'Arts i Oficis de la Fundació Clerch i Nicolau, fou titular i director de l'Institut Ramon Muntaner, impartí ensenyaments artístics en el seu taller particular, dictà conferències, col·laborà a la revista d'arts i lletres *Canigó*, en altres publicacions locals i a la *Revista de Girona*, i publicà dues interessants obres de divulgació, *La acuarela en España*, obra molt suggestiva i que al moment de la seva publicació va significar una aportació original a la història de la pintura, i *La Costa Brava vista pels seus millors pintors*. I encara tingué temps, en la seva darrera etapa, d'exercir com a arquitecte.*

No es pot dir, doncs, que fos avar del seu art ni dels seus coneixements.

Queda sobradament clar el compromís del personatge, per via participativa, per via d'inspiració, amb totes les iniciatives culturals de la Figueres de l'època.

No sé de quin títol el fa creditor aquest compromís, però el que es pot dir, sense temor a equivocar-nos, és que figures com Reig contribuïren decididament, en aquell moment i en aquell lloc precis, perquè la llarga tradició cultural de la ciutat i de la comarca es refés mínimament després de tot el que havia significat la Guerra Civil.

Ramon Reig, sense cap mena de dubte, va ser un referent incontestable per a les generacions figuerenques de la postguerra immediata i tardana, com la meua.

Intel·lectual i ciutadà

Però tot i ser molt important la influència de Reig en el naixement i l'activitat d'aquestes múltiples i diverses entitats culturals, vives i profitoses per a la vida ciutadana, la real projecció de Reig en la societat de la Figueres del moment, com a home i com a intel·lectual sòlid, cal fer-la mesurant quina va ser la relació amb el seu entorn proper i quotidià. La dimensió més pròxima, càlida, generosa, humana de Reig es troba en el tracte afable i cordial amb els seus amics i conciutadans, però sobretot amb els col·legues de claustre i de paleta. Parlà amb entusiasme de Josep Bonaterra, pintor, de Marià Baig, del seu deixeble Martínez Lozano, de l'admirat Marià Llavenera, del llunyà Salvador Dalí. Aquí la talla de l'home desplaça la magnitud de l'artista.

A la petita sala d'exposicions l'cària, de Josep M. Fortunet, participà en improvisades tertúlies sobre pintura; en altres llocs l'objecte de la conversa era la literatura, com es deriva de les seves col·laboracions amb Manel Brunet i el poeta Joan M. Guasch; més enllà, els companys i amics de l'institut o el cercle sagrat dels còmplices de la música i els concerts setmanals o els reduïts grups d'escollits que varen tenir la sort de viatjar amb ell per veure obres d'art. En cada un d'aquests entorns, Reig demostrà amb naturalitat, amb senzillesa, no exempta d'autoritat, tota la seva talla intel·lectual i el seu profund amor a la cultura i a qualsevol manifestació estètica.

És en les distàncies curtes on Ramon Reig, home i artista, prenia l'autèntica qualitat i mesura. La perspectiva dels anys fa adonar-nos que aquesta dimensió era excepcional i, actualment, irreplicable.

Com els paisatges empordanesos que va pintar.

Eduard Puig i Vayreda és president de l'Institut d'Estudis Empordanesos i còmissari del Centenari de Ramon Reig.

El Garrigal,
de Ramon Reig,
1942.

